SAPPHO

seçme şiirler

Kıbele

KIBELE
Yayınevi

Kapak düzeni: Nar Grafik
Dizgi: Nar Grafik
Baskı.
Baskı tarihi: Mart 1996
Yazışma adresi:
Hacı Tahsin Bey Sk, Sevilmiş Iş Hanı, 4/9
Cağaloğlu / İstanbul
Telefax: (0212) 512 23 79

Sappho

Çeviren: Günay Tuğrul

KIBELE YAYINEVİ

1 Söyleyin herkese

En güzel türküleri
çağıracağımı bugün
dostlarım için

2 Biz tadını çıkaracağız

Beğenmeyen varsa
uğursuzluk
eksilmesin başından!

3 Durup yatağımın başında

Yaldızlı çarıklarıyla
birden
uyandırdı beni tan

4 Sordum kendime
Sappho, dedim,
elinden ne vermek gelir
herşeyi olan
Aphrodite gibi birine?

5 Dedim ki
Ak bir keçinin
semiz but kemiğini
yakacağım
sunağında o güzelim

6 Doğru

Beni okşayanı
seviyorum.
Bence

Aşkın da payı var
Genişin
parıltısında
ve erdeminde

7 Öğle üzeri

Yeryüzü yanarken
yalım yalım
gökten boşanan ateşle

tiz bir türkü tutturur
ağustos böceği
kanatlarıyla

8 Aldım elime lirimi

Gel, dedim, benim
kutsal deniz kabuğum
konuşan bir çalgı ol

9 Sadece

Hava da olsa,
ölümsüzdür
dilimdeki sözcükler

10 O ikinci

Gelinlik kızlar
çiçeklerden
gerdanlıklar ördüler

11 Türkülerini duyuyorduk:

BİRİNCİ SES Genç Adonis ölüyor!
Ey Kythere'li,
şimdi ne yapacağız?

İKİNCİ SES Dövün bağrınızı, kızlar,
yumruklayın -
yırtın giysilerinizi!

12 Ne yapsam boş

Anacığım,
mekik dokuyacak
gücüm kalmadı
Aphrodite'nin yüzünden

yumuşak da olsa
öldürdü beni
nerdeyse
o çocuğun aşkından

13 Dedikodu yapıyor herkes

Diyorlar ki
Leda için

bir gün
bir yumurta bulmuş

sümbüllerin arasına gizlenmiş

14 Sessizlik içindeydi gökler

Ambrosia
hazır bekliyordu
şarap testisinde

Hermes
doldurup şarabı
tas tas sunuyordu
tanrıların eline

15 Eros'u gördüğümde

Göklerden
inerken
bir askerin
mor kaftanı vardı sırtında

16 Sen akşamın çobanısın

Hesperos, Tan ışığı
ne serpmişse
onları güdersin evlerine

Koyun güdersin, keçi
güdersin, çocukları güdersin
evlere annelerine

17 Uyu, yavrum

Bir kızım var
küçücük,
adı Kleis,

altın bir çiçek
sanki
Kroisos
bütün kırallığını verse
değişmem ona

18 Şapşal da olsa

Eli yüzü daha düzgün
Mnasidika'nın
bizim tatlı Gyrinno'dan

19 Yarın

Yumuşak ellerinle, Dika,
filizler koparıp
süsle o güzelim saçlarını

Kim çiçek takınırsa
ona yaklaşır
mutlu Üç Güzel:
unutma, süssüz bir başa
bakmaz kimseler

20 Şu yazıtla yükledik
ölüsünü gemiye:

Bunlar küçük Timas'ın külleri
daha kocaya varmadan
Persephone'nin karanlık
odasına yönelen

Arkadaşları kızlar
yas içinde,
keskin bıçaklarla
yumuşak saçlarından
bu örgüleri kestiler

21 Kıbrıslı, düşümde

Mor mendilin kıvrımları
gölgeledi
yüzünü -
hani Timas'ın
ta Foça'dan
ürkerek yolladığı

22 İlkyazın alacakaranlığında

parıldıyor dolunay:
sanki bir sunağın başında
çevreleniyor kızlar

23 Ve gidip geliyor

Ayakları hep birden,
çiçeklerle çevrili
bir aşk sunağının başında
halay çekerken

yumuşak çimenleri ezen
incecik ayakları gibi
Giritli kızların

24 Ürkerek görkeminden

Örtüyor
kendi aydınlık yüzlerini
ayı çevreleyen yıldızlar
ay dolunay olup da
her yanı ışıtırken

25 Gelin siz de

Katılın oyunumuza
tatlı Üç Güzel,
sırma saçlı Musalar,
gelin

26 Akşam yıldızı

En güzeli
bütün yıldızların

27 Ey ince, tatlı gelin

Gül renkli Üç Güzelle
altınsı Aphrodite'yle
geldi oynama günün

28 Onun adına

Çağırıyoruz sizi
ey pembe kolu
Zeus-kızı Üç Güzel

29 Ey Hymen! Düğün Tanrısı!

BİRİNCİ SES Yükseltin tavanları, ustalar
Güvey geliyor, Ares'ten boylu!

İKİNCİ SES Ey Hymen!
Düğün Tanrısı!

BİRİNCİ SES Lesbos'un ozanları
nasıl aşıyorsa
öbür ozanları,
Güvey de aşıyor
bütün boyluları!

İKİNCİ SES Çağırın
Düğün Türküsünü!

30 Sağlığına içiyoruz

Mutlu güvey!
Dilediğin düğünü
kutladık işte

istediğin güzel
gelinin oldu;
bakmalara

kıyılmayan bir gelin,
gözleri bal renginde
Aşkın güzelliğiyle

aydınlık yüzü.
Belli ki Aphrodite
aşmış gene kendini

sana yaransın diye!

31 Gelin Türküsü I

Yüzü sevgiyle
kızaran gelin
Paphos'lu Tanrıçanın

eşsiz çiçeği
Gir artık odana
yatağına gir
usulca sev okşa erkeğini

İstekle
yol göstersin sana
Akşam Yıldızı

Evlilik Ecesi Hera'nın
kamaşan gözlerle bakacağın
gümüşten tahtına

32 Gelin Türküsü II

BİRİNCİ SES Kızlığım
ah kızlığım!
Nereye gideceksin
seni yitirdiğimde?

İKİNCİ SES Bir daha
dönülmeyen
bir yere gideceğim
Tatlı Gelin!
Bir daha sana hiç
dönmeyeceğim!

33 Kapı kilitlendi üzerlerine, ah!

Kapıda bekleyenin
ayağı yedi kulaç

beş öküz postu gitmiş
on saracın diktiği
bir tek çarığa

34 Kızlığa Ağıt

BİRİNCİ SES
En yüksek dalında
bir ağacın
kızaran elma gibi
toplayanların göremediği
göremediği değil, erişemediği

İKİNCİ SES
Dağlarda çobanların
ezdiği sümbül gibi
toprağın üzerinde
çiğnenmiş mor bir leke

35 Gecelerin Ecesi

Pırıl pırıl, Hekate,
sen bile buyruğundasın
Aphrodite'nin
sırmalı giysilerinin içinde

36 Neden ağlıyorum?

Yiten kızlığımın mı
yasını sürdürüyorum?

37 Neresi biliyorsunuz: öyleyse

Bırakın Girit'i gelin
elma ağaçlarının çevrelediği
kutsal tapı yerine

Günlük dumanları tütüyor sunaktan
serin bir dere mırıldanıyor
dalları arasından ağaçların

Gül fidanları gölgeliyor toprağı
derin bir uyku yağıyor
titreyen yapraklardan;

atların otladığı çayırda
çiçeklerini açıyor ilkyaz,
anason kokusu yayılıyor havaya

Gel, Kıbrıslı Ece!
aşkınla karıştırdığın nektarı
doldur altın kupalarımıza.

38 Aphrodite'ye Yakarış

Ey tahtı ışıl ışıl ölümsüz Aphrodite
Ulu Zeus'un düzenci kızı
yalvarırım yüreğimi acılarla
dağlama!

Yardımıma gel gene, hani eskiden
sesimi duyunca nasıl, çıkıp
babanın sarayından kanat çırpan
kuşların

çektiği yaldızlı arabana biner,
yeryüzüne inerdin bulutsuz
mavilikten;
ölümsüz dudağında o aydınlık gülüşle
sorardın,

<<Gene nen var?>> derdin, <<nedir gene
deli gönlünü çelen? Tılsımımla kimi
baştan çıkarıp yollamam gerekiyor
koynuna?

Söyle, Sappho, kim seni üzen?
Kaçıyorsa, kaçsın, bırak,
yakında o senin ardına
düşecek,

bugün almıyorsa verdiklerini,
yarın o sana armağanlar verecek,
seni sevmiyorsa, istemese de er geç
sevecek.>>

Geleceğin varsa, şimdi gel,
kurtar beni
kuşkudan, ne diliyorsa gönlüm
yerine getir, sen de katıl benimle
savaşa.

39 Bir yiğitten daha üstün o erkek

Tanrılarla eş benim gözümde
o erkek ki yanında oturabiliyor
sesinin tatlı yankısını,

yüreğimi hızlandıran
can alıcı gülüşünü
yakından duyabiliyor.

Birden karşıma çıksan,
soluğum kesilir -
dilim tutulur;

ince bir alev dolanır
derimin altında;
gözlerim kararır,

yalnız kendi uğultusunu
duyar kulaklarım, ter dökerim;
ürpertiyle sarsılır her yanım,

kurumuş ot gibi solar rengim.
Nerdeyse ölümle yüzyüzeyimdir,
ama yoksulum, katlanmaktan başka
elden ne gelir!

Sardes'tebile
sık sık bizi düşünüyordur Anaktoria

Ona bir tanrıça gibi göründüğün
en çok senin türkülerinden
hoşlandığı
birlikte yaşadığımız günleri.

Şimdi Lydia'lı kadınlar arasında
en çok o göz kamaştırıyor
gün batarken doğan gül parmaklı ay

nasıl gölgelerse bütün yıldızları,
nasıl yayarsa ışınlarını
tuzlu denizlere, çiçekli kırlara.

Pırıl pırıl çiğ yağıyor
güller açsın, kekikler koksun
yoncalar yeşersin diye;

ama o ne yaptığını bilmeden
dolaşıyor, sevgili Atthis'i düşünüyor,
yüreği, özlemekten, acıyla dolu.

Gelin! diye bizi çağırıyor acı acı,
bin kulaklı gece
bu çığlığı taşıyor denizin ötesinden

41 Sardes'li bir askerin karısına:

Kimi süvarilerdir, diyor,
kimi piyadeler, kimi de,
donanmamızın tez kürek vuruşlu

denizcileridir, diyor, yeryüzünde
göze en güzel görünen şey; bense
kişi kimi seviyorsa, diyorum, odur
en güzel.

Bunu anlamaktan kolay ne var:
bunca erkek tanımış
Helena bile

Troya'nın onurunu hiçe sayan
bir erkeği seçmedi mi sonunda?
uyarak Paris'in isteğine

yurdunu yuvasını bırakıp
onun ardından gitmedi mi?
İşte Anaktoria, sen de

uzaklarda, bizi unutsan bile,
tatlı ayak sesini duymak
bakışlarının ışıltısını görmek

Lydia'lı atlıların parıltısından da,
kuşamlı piyadelerin yürüyüşünden de
daha çok sarsıyor yüreğimi.

Doğrusu ölsem daha iyi.
Durmadan ağladı giderken>

<<Sappho,>> dedi,
<<Bu ayrılığa dayanmak gerek.
Gözüm arkada gidiyorum.>>

<<Git,>> dedim, <<mutlu ol,
ama unutma,
kimi aşkın zincirine vurduğunu
geride

<<Beni unutsan bile,
Aphrodite'ye sunduğumuz
armağanları,
paylaştığımız onca güzelliği düşün

<<saçlarını süslediğin
bütün o menekşeleri, konca gülleri,
gencecik boynuna taktığın yüzlerce
çiğdemi

<<tatlı kokular sürerdin saçlarına,
yumuşak döşeklere uzanmış kızlar
gönül avuturlardı sevdikleriyle

<<ne bir türkü söylenirdi
biz katılmadan,
ne bizsiz çiçek açardı, ilkyaz...>>

43 Sen değil miydin, Atthis,

<<Sappho, ortaya çıkıp da
kendini göstermezsen,
seni artık sevmiyeceğim!>>diyen?

<<Ne olur kalk, göster çevikliğini
geceliğini çıkarıp
kaynağa eğilen bir zambak gibi

yıkan sularda.
Mor gömleğinle sarı eteğini
getirsin Kleis sandıktan;

bir yeldirme atalım omuzlarına,
saçlarına taç örelim çiçeklerden
çık, salın bizi çıldırtan
güzelliğinle...

Praksinoa, yavrum, sen de
kestane kızart kahvaltı için.
Tanrılardan biri gene iyi
davranıyor bize:

bugün dönüyoruz artık

en sevdiğimiz Midilli kentine
en güzel kadını Sappho'yla
yanına kızlarını almış
bir ana gibi yürüyecek bizimle
sürgünden dönerken yurdumuza...>>
Ama herşeyi unutuyorsun sen

44 Hiç uyarmadan

Kasırga nasıl sökerse
meşeleri kökünden
öyle sarsıyor yüreğimi aşk

45 Geleceksen

Yeni döşekler
sereyim yerlere
dinlenesin diye

46 Sağol, sevdiğim

Geldin, gelmekle
ne iyi ettin:
yollardaydı gözlerim.

Yakıp tüketen
ateşler saldın içime-
Çok yaşa!

Yokluğunda
bitmek tükenmek bilmeyen
saatlerce yaşa!

47 Öyle mutluyum ki

İnan,
durmadan yakardım o gece
gecemiz bir kat daha
uzasın diye

48 Şimdi anlıyorum neden

Herkes Eros'u seviyor
en çok
bütün varlıklar içinde
yerde ve gökte

49 Ne güzel giyinmişti:

Ayaklarını örtüyordu
ince Lydia işi
uzun sırmalı eteği

50 Atthis, seni

Yıllarca önce
sen daha
yaramaz bir çocukken sevdim

51 Göneniyordum seninle,

Bir tek kız olsun yoktur
seninle boy ölçüşecek -

Gelecekte doğacak
kızlar içinde bile

52 Bütün olanlardan sonra

Beni düşünmek bile
seni tiksindiriyor, Atthis.

Kaçıp,
Andromeda'ya gidiyorsun
hemen

53 Dayanılmaz

Tatlısert ağusuyla
dizbağlarımı çözen Aşk

bir sürüngen gibi
yere seriyor beni

54 Seni yitirmek korkusuyla

Küçük, toy bir kız gibi
koşup duruyorum
anasının ardından

55 Belli artık,

Bal da
Bal arısı da
haram bana bundan böyle

56 Gece demeden, gündüz
demeden

Özlüyorum
yanıyorum

57 Bak, diyeceksin,
Döndüm işte
bir zamanlar
bırakıp gittiğim
o yumuşak kollara

58 De bana,

Yeryüzünde
sevdiğin biri var mı
beni sevdiğin kadar?

59 Sappho, yeter! dedim

Boşuna ne uğraşıyorsun
yumuşatmaya
o taş yüreği?

60 Belki de unutursun sen
Ama bil ki
gelecek günlerde
bir takım insanlar
anacaklar bizi

61 İşliyor içime acı

damla
damla

62 Bülbül

Güzel sesli
habercisi
ilkyazın

63 Kıbrıslı,

Dün gece
seninle konuştuk
düşümde

64 Bu gece

Ay battı, sonra yıldızlar;
gece yarılandı,
zaman geçiyor.

Bense yapayalnızım yatağımda

65 Peitho,

Aphrodite'nin
baştan çıkaran kızı,
şaşırtıyorsun
biz aşık olan ölümlüleri

66 Ey altın taçlı Aphrodite,

Kaç kez yakarmışımdır
benim alın yazım da
öyle olsun diye

67 Bu yaşımda

Kıral Pandion'un kızı-
göklerdeki kırlangıç-
neden
içime acılar salan
haberler taşır?

68 O zamanlar başkaydı

İlk çiçekleri açarken
kızoğlankızlığım,
ya sen-

69 Bir o yana bir bu yana

Dönüp duruyorum
ne yapacağımı
bilemeden

70 Tatlı dostlarım benim

Nasıl değişebilirim
bu kadar güzel olan
sizlere karşı?

71 Yalvarırım

Bir dost gibi bak yüzüme
gözlerinin yalın güzelliğini
esirgeme benden

72 Elbet seviyorum seni

Ama sen beni seviyorsan
genç bir kadınla evlen

Nasıl katlanırım
birlikte yaşamaya
kendimden genç biriylen!

73. Anladık

Güzel bir yüzük
ama değer mi
bunca böbürlenmeye

74 Duydum ki Andromeda -

O kaba köylü kızı
kabasaba süsüyle
od salmış yüreğine

Daha eteğini kaldırıp
ayak bileklerini bile
göstermesini beceremezken

75 Eh!

Ben yitirdim, Andromeda
kazanan sen oldun
bu alış-verişte

76 Bir öfke kasırgası

Kopunca yüreğimde
bir sersemin yüzünden
dilimi ısırıyorum
patlamamak için

77 Ne garip!
En iyi davrandıklarım
bugün en çok incitenler beni

78 Bir yıldız gibi

Koşmasını öğrettim
Gyara adasından Hero'ya

79 İnan, Gorgo,

Hiç kötülük yok içimde:
bir çocuğunki gibi
tertemiz yüreğim

80 Kıbrıslı, beni seviyorsan

Öyle ürküt ki onu
övünmeye dili varmasın:

<<Ben, Dorikha,
sevdiğimi yeniden
kul ettim kendime,>> diye
kurumlanamasın

81 Gorgo'ya selam

Selam, sultanım,
nice geceler
nice kıralların
soydaşı olan

82 Zengin de olsan

Unutulup gideceksin ölünce
Pieria güllerinden
bir şey düşmemiş payına.

Burada siliksin ya,
daha da silik,
dolaşıp duracaksın
cehennemde,
tanınmayan ölüler arasında.

83 Ne giyeyim diye sorma, Kleis

Bir zamanlar başıma bağladığım
Sardes'ten gelme, işlemeli
mendilim yok sana verecek

Hep söylerdi anam,
mor kurdele bağlarmış
gençliğinde
alımlı kızlar

ama biz esmerdik:
senin gibi
saçları saman sarısı bir kızın
mendil değil, çiğle ıslak
çiçekler yaraşır başına

84 Yalınayak dolaşma

kıyıdaki çakıllarda
o kadar nazlıysan

85 Su sızmazmış aralarından

Leto ile Niobe'nin
ikisi de
ana olmadan önce

86 Yaşadıkça anlıyoruz:

Hiç de zararsız
değil zenginlik
Erdemsiz olunca

87 Şu kadarını biliyoruz

Ölüm kötü bir şey;
bak, işte tanrılardan belli;
iyi bir şey olsaydı ölüm,
önce tanrılar ölmez miydi?

88 Ne dersen de

Tanrı çocuğu altın;
ne kurt kemirebilir
altını, ne güve;
insan yüreğinden
çok dahav dayanıklı

89 Savaşça tanrı Ares

Övünüp duruyor her yerde
Demirci tanrı Hephaistos'u
tek kolla sürüklerim, diye

90 Sürgünde olanlara gelince,

Sanırım Barış
hiç böyle güç
gelmemiştir onlara
sürgün olmadan önce!

91 Balıkçı Pelago'nun anısına
Babası Meniskos bıraktı
mutsuz bir hayatın belgesi
bu sepetle bu küreği

92 Hatırlıyor musun

Nasıl sapsarı
katırtırnakları açar
deniz kıyılarında

93 Bana iyi davran, Gongyla,

Ak giysilerini giyin
yanıma koş hemen
senin güzelliğin besliyor
isteğimi
Her görüşümde üstündekileri
başım dönüyor,
sevinçle doluyor içim,

Eskiden darıldıysam da
Aphrodite'ye
şimdi yalvarıyorum
öç almaya kalkmasın,
seni tezelden yollasın diye

94 Bir zamanlar

Çiçek toplarken gördüğüm
incecik bir kızı
hatırlatıyorsun bana

95 Yorulduklarında

Kalın, koyu uykusunu
yağdırdı gece
göz kapaklarına

96 Tanrılar korusun seni

İyi yürekli
bir sevgilinin
kollarında uyu

97 Kaç kez,
sana şimdi gelme, dedim

Hermes, ruhları
yuvalarına götüren kılavuz:
ama mutsuzum, ölmek,
Akheron boyunda açan
ıslak nilüferleri
görmek istiyorum şimdi

98 Esin Perilerine

Borçluyum bu onuru:
bana ustalıklarını öğrettiler

99 Söylemem gerekir mi, Kleis,

Yas tutmak yaraşmaz
bir ozanın evinde!

Bizim evimizde de
doğru değil yas tutmak!

100 Yakındığım yok

Bir düş değildi
Esin Perilerinin
bana bağışladıkları zenginlik:
ben ölsem de,
adım hiç unutulmayacak

Şiirlerde sözü geçen özel adlar:

Adonis, Aphrodite'nin genç aşığı, 11
Akheron, ölüm ırmağı, 97
Anaktoria, Sappho'nun Miletos'lu bir öğrencisi. Daha sonra Lydia ordusundan biri Yunanlı ile evlenip Sardes'e gitmiş, 40, 41
Andromeda, Sappho'nun kıskandığı bir kadın öğretmen, 52, 74, 75
Aphrodite, ayrıca Kıbrıs'lı, Kythere'li, Paphos'lu diye anılan deniz, aşk, güzellik, çiçek ve mevsimler tanrıçası. Ya Kıbrıs'ın Paphos ya da Ege'nin Kythere kıyılarında bir deniz köpüğünden doğduğu için yukardaki adlarla anılıyor, 4, 11, 12, 21, 27, 29, 31, 35, 37, 38, 42, 63, 65, 66, 80, 90, 93
Ares, savaş tanrısı, 29, 89
Atthis, Sappho'nun öğrencilerinden biri, 40, 43, 50, 52
Dika (bk. Mnasidika)
Dorikha, Naukratis'li ünlü bir yosma, 80
Eros, aşk tanrısı, Aphrodite'nin genç yardımcısı, 15, 48
Foça (Phokaia), Midilli'ye bakan Anadolu kıyılarında bir Ion kenti, 21
Gongyla, Sappho'nun öğrencilerinden biri, 93

Gorgo, Sappho'nun rakibi olduğu söylenen varlıklı bir kadın, 79, 81
Gyara, Kiklad adalarından biri, 78
Gyrinno, Sappho'nun öğrencilerinden biri, 18
Hekate, gece ve büyücülük tanrıçası, 35
Helena, Sparta kıraliçesi, 41
Hephaistos, demircilik tanrısı, 89
Hera, Zeus'un karısı, evlilik tanrıçası, 31
Hermes, tanrıların habercisi ve içki dağıtıcısı, ölüleri Hades'e götüren kılavuz, 14, 97
Hero, Sappho'nun öğrencilerinden biri, 78
Hesperos, Akşam Yıldızı, 16, 31
Kleis, Sappho'nun kızı, 17, 43, 83, 99
Kroisos, Karun gibi zenginliğiyle ün salan bir Lydia kıralı, 17
Leda, Zeus'un kuğu biçimine girerek baştan çıkardığı bir Sparta prensesi Helena'nın anası. Bir başka efsaneye göre de Leda öç alma tanrısı Nemesis'in bıraktığı bir yumurta bulmuş, Helena da bu yumurtadan çıkmış, 13
Leto, Apollon ile Artemis'in anası, 85
Lydia, Sappho'nun yaşadığı çağda Alyattes ile oğlu Kroisos'un yönettiği en önemli Anadolu kırallığı 40, 41

SAPPHO

seçme şiirler

Sappho, yaşamının ikinci yarısında şiir yazmaya başlamış ve dörtlükleri daha çok devrinin önde gelen kişilerine hitap etmektedir.

Sappho'nun yaşamı sırlarla doludur. Sappho'nın ilgi çeken şiirleri ve dörtlüklerinde hitap ettiği kişilerden bazıları şunlardır; Adonis, Aphrodite'nin genç aşığı Akheron, Anaktoria, Andromeda, Sappho'nun kıskandığı bir kadın öğretmen, ayrıca Kıbrıs'lı, Kythere'li, Paphos'lu diye anılan deniz, aşk, güzellik, çiçek ve mevsimler tanrıçası.

Kıbele